

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ ЮЛИ – СЕПТЕМВРИ 2021 г.

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

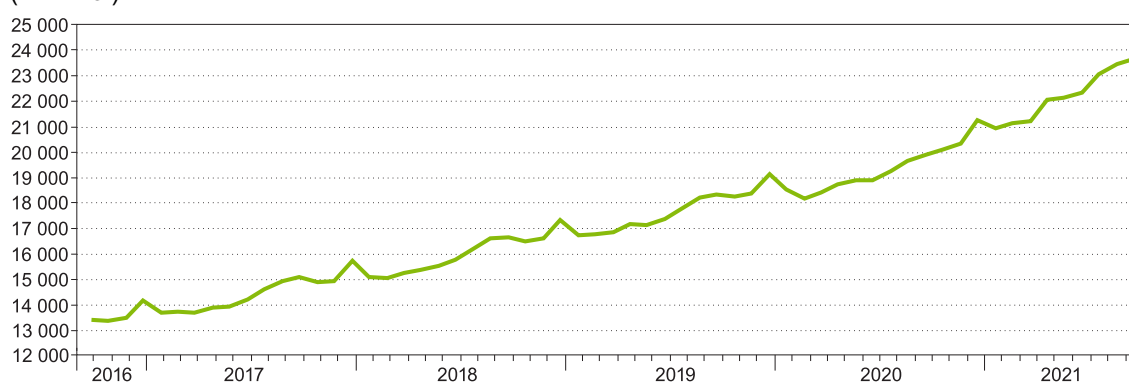
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение¹

В края на септември 2021 г. парите в обращение достигнаха 23 621.9 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на септември 2020 г.) те нараснаха с 18.8%, или с 3737.6 млн. лв. През съответния предходен едногодишен период нарастването им беше по-малко както в процентно отношение (8.6%), така и като абсолютна стойност (1578.5 млн. лв.).

Пари в обращение (септември 2016 г. – септември 2021 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През юли – септември 2021 г. парите в обращение се увеличиха с 1312.1 млн. лв., или с 5.9% в сравнение с края на юни 2021 г. Нарастването им през третото тримесечие на 2021 г. е с 0.5 процентни пункта по-голямо от отчетеното за същия период на 2020 г. И през трите месеца на третото тримесечие на 2021 г. парите в обращение отбелязаха положителен месечен растеж, като най-висок (3.3%) в рамките на разглеждания период бе растежът, достигнат през юли.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	30 септември 2020 г.	30 юни 2021 г.	30 септември 2021 г.
Пари в обращение – общо, в това число	19 884.3	22 309.8	23 621.9
Банкноти	19 407.5	21 812.1	23 112.3
Разменни монети	475.3	496.2	508.1
Възпоменателни монети	1.5	1.5	1.5

Източник: БНБ.

¹ В това число банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

В края на септември 2021 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.84%, а на разменните монети – 2.15%. През третото тримесечие на годината делът на банкнотите нарасна с 0.07 процентни пункта за сметка на намаляването със същия размер на дела на разменните монети.

През третото тримесечие на 2021 г. БНБ не е пускала в обращение нова възпоменателна монета. В съответствие с приетата от Управителния съвет на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2021 г.“ до края на годината следва да се емитират две нови възпоменателни монети.

Към 30 септември 2021 г. делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.01% и се запазва без промяна спрямо края на юни 2021 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение²

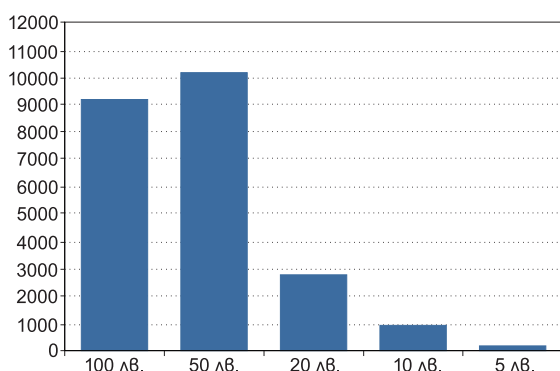
В края на септември 2021 г. в обращение са 550.9 млн. броя банкноти, които са с 22.0 млн. броя, или с 4.2% повече в сравнение с края на юни 2021 г. За същия период общата им стойност нарасна с 6.0%, достигайки към 30 септември 23 072.8 млн. лв.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на третото тримесечие на 2021 г. е 41.88 лв., което представлява увеличение с 0.71 лв. спрямо края на второто. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 4.20 лв., или с 11.1% вследствие както на значително по-високите темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева в сравнение с останалите номинали, така и на факта, че, считано от 1 януари 2021 г. банкнотите от 2 лева бяха изтеглени от обращение и престанаха да бъдат законно платежно средство.

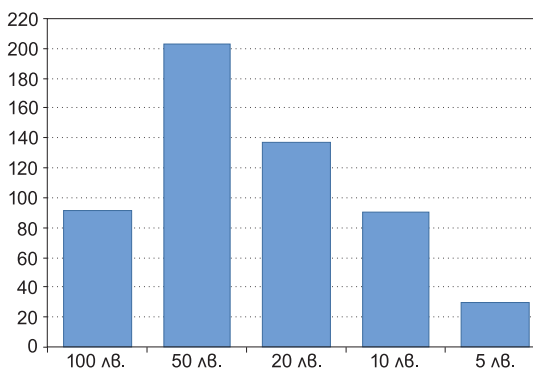
С най-голям дял (36.78%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на третото тримесечие на 2021 г. е банкнотата от 50 лева, като към 30 септември в обращение са 202.6 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (5.40%) е броят на банкнотите от 5 лева.

Структура на банкнотите в обращение към 30 септември 2021 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

² Банкнотите с номинал 5, 10, 20, 50 и 100 лева, емисии след 5 юли 1999 г., и разменните монети с номинал 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева, емисии след 5 юли 1999 г., които са законно платежно средство.

Спрямо края на юни 2021 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на номиналите от 50 и 100 лева, като най-голямо е увеличението (с 1.10 процентни пункта) на дела на 50-левовете банкноти. За същия период дяловете на банкнотите с номинална стойност 5, 10 и 20 лева намаляха, като най-голямо (с 1.10 процентни пункта) е намалението на дела на 20-левовете банкноти.

Върху динамиката на дяловете на всички номинали в структурата по брой и стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период влияние продължава да оказва изваждането от обращение в началото на 2021 г. на банкнотите от 2 лева.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 35.9 млн. (7.0%), а стойността им – с 3669.1 млн. лв. (18.9%). Запазва се тенденцията от предходните периоди на изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева).

Спрямо края на септември 2020 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на тези от 50 и 100 лева, като по-голямо е нарастването на дела на 50-левовете банкноти (с 4.97 процентни пункта). спрямо същия период дяловете на банкнотите от 5, 10 и 20 лева намаляха, като с най-голямо намаление (с 2.63 процентни пункта) е делът на 20-левовете банкноти.

В края на септември 2021 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 50 лева е 10 130.5 млн. лв., което е най-големият дял (43.91%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.64%) е стойността на банкнотите с номинал 5 лева.

Спрямо края на юни 2021 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение дяловете на банкнотите от 50 и 100 лева нараснаха съответно с 0.57 и 0.35 процентни пункта, а тези на банкнотите от 5, 10 и 20 лева намаляха с от 0.02 до 0.74 процентни пункта.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период нараснаха дяловете на банкнотите с номинал 50 и 100 лева, като с по-голямо нарастване (2.03 процентни пункта) е стойността на банкнотите от 100 лева. Дяловете на останалите номинали намаляха, като по-съществено се понижи делът на 20-левовете банкноти – с 2.72 процентни пункта (от 14.60% до 11.88%). Най-малко за едногодишен период (с 0.08 процентни пункта) намален делът по стойност на банкнотите от 5 лева.

В края на септември 2021 г. в обращение са 2821.3 млн. броя разменни монети, които са с 51.1 млн. броя, или с 1.8% повече в сравнение с броя им в края на юни 2021 г. За същия период общата им стойност се увеличи с 11.9 млн. лв., или с 2.4%.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на третото тримесечие на 2021 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна както спрямо края на второто тримесечие, така и за едногодишен период.

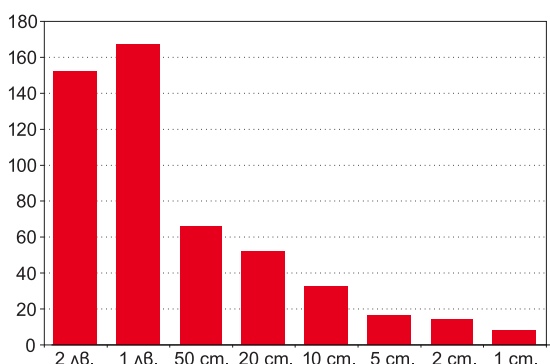
Запазва се общата тенденция към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали. През третото тримесечие на 2021 г. най-голямо в процентно изражение (с 3.1%) е нарастването при разменната монета с номинал 2 лева, а най-малко (с 1.3%) е нарастването на броя на монетите от 1 стотинка.

За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 140.8 млн. (5.3%), а стойността им – с 32.8 млн. лв. (6.9%). На годишна

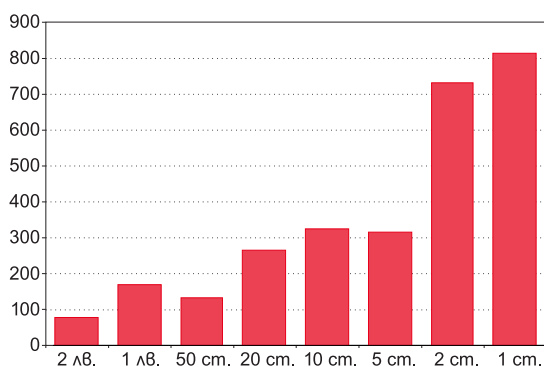
база с най-бърз темп (11.6%) нараства броят на монетите с номинал 2 лева. В края на септември 2021 г. в обращение са 75.9 млн. броя от тях, което представлява увеличение със 7.9 млн. броя. Броят на монетите от останалите номинали нараства в интервала от 4.0% за монетите от 1 стотинка до 6.1% за монетите от 20 стотинки.

Структура на разменните монети в обращение към 30 септември 2021 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Най-голям дял (28.79%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на третото тримесечие на 2021 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 30 септември извън касите на БНБ са 812.2 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.69%) е броят на монетите от 2 лева.

В структурата по брой на разменните монети в обращение спрямо края на предходното тримесечие дяловете на монетите от 1 и 2 стотинки и от 1 лев намаляха с от 0.01 до 0.15 процентни пункта, а за същия период дяловете на монетите от 10, 20 и 50 стотинки и от 2 лева нараснаха с от 0.03 до 0.08 процентни пункта. Монетите от 5 стотинки запазват дела си от 11.18%, колкото беше и в края на юни 2021 г.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1 стотинка и от 1 лев, съответно с 0.34 и 0.05 процентни пункта, а дяловете на монетите от 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 2 лева нараснаха с от 0.01 до 0.15 процентни пункта.

Растежът на общата стойност на разменните монети в обращение е функция на постоянно увеличаващия се брой на монетите извън касите на БНБ. Основен принос за общото им нарастване по стойност имат разменните монети от най-високите номинали. Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на септември 2021 г. е 167.3 млн. лв., което представлява най-големият дял (32.93%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.60%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение дяловете на номиналите от 1, 2, 5 и 10 стотинки и от 1 лев намаляха с от 0.01 до 0.24 процентни пункта. Спрямо същия

период дяловете на монетите от 20 и 50 стотинки и от 2 лева нараснаха с от 0.04 до 0.20 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение нарасна дялът единствено на монетата от 2 лева – с 1.25 процентни пункта. За същия период дяловете по стойност на останалите номинали намаляха с от 0.03 процентни пункта при монетите от 2 и 5 стотинки до 0.80 процентни пункта при монетата от 1 лев.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода юли – септември 2021 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 134 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо второто тримесечие на 2021 г. те са с 356 броя по-малко.

Брой на неистинските български банкноти (юли – септември 2021 г.)

	100 лева	50 лева	20 лева	10 лева	5 лева
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	4	51	65	14	0

Източник: БНБ.

Дялът на задържаните през третото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на септември 2021 г. е 0.000024%.

В общия брой на задържаните през третото тримесечие на 2021 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на тези с номинал 20 лева (48.51%). Броят на задържаните 20-левови неистински банкноти представлява 0.000047% от общия брой на намиращите се в обращение в края на септември 2021 г. банкноти с този номинал. Неистинските банкноти от 50 лева са с дял от 38.06% в общия брой на задържаните през отчетния период неистински банкноти. Неистинските банкноти от 10 лева са с дял от 10.45%, а задържаните неистински банкноти от 100 лева са 4 броя, с дял от 2.98%.

В периода юли – септември 2021 г. бяха регистрирани и задържани общо 61 броя неистински български разменни монети, от които 11 броя от 2 лева, 10 броя от 1 лев и 40 броя от 50 стотинки. Относителният дял на задържаните през третото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на септември 2021 г. е 0.000002%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2021 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 195 броя евро (в това число 194 броя циркулирали в паричното обращение), 18 253 броя долари на САЩ (в т.ч. 119 броя

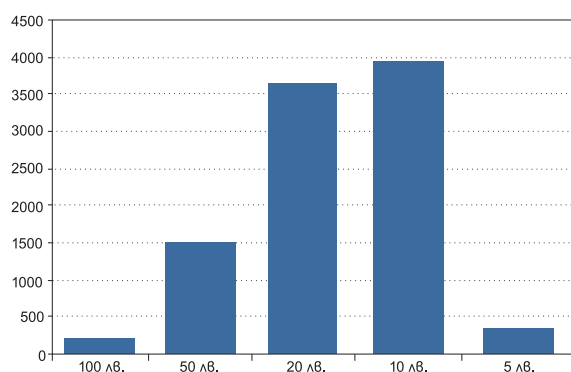
циркулирали в паричното обращение) и 11 броя банкноти от други чуждестранни валути, циркулирали в паричното обращение.

III. Негодни банкноти и разменни монети³

При машинната обработка на постъпилите през третото тримесечие на 2021 г. в БНБ банкноти като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 9.6 млн. броя банкноти. Те представляват 5.22% от общия брой на обработените за отчетния период банкноти.

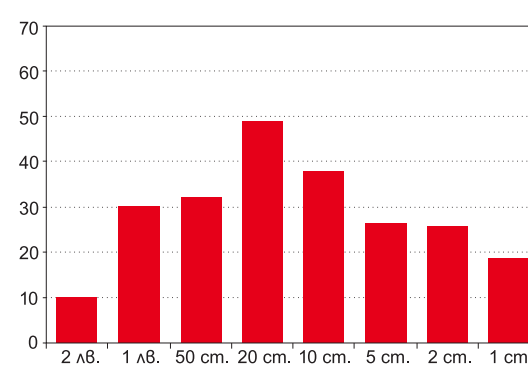
Негодни банкноти (юли – септември 2021 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (юли – септември 2021 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

В резултат на машинната обработка на банкнотите през третото тримесечие на 2021 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лева (40.89%), следвани от банкнотите от 20 лева (37.74%) и от 50 лева (15.53%). По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 5 и 100 лева, съответно 3.55% и 2.29%.

През третото тримесечие на 2021 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 230.0 хил. броя. Те представляват 1.56% от общия брой на обработените за отчетния период разменни монети.

С по-големи дялове в общия брой на отделените през третото тримесечие на 2021 г. негодни разменни монети са тези с номинал 20 стотинки (21.25%) и 10 стотинки (16.44%). С най-малки дялове са отделените като негодни монети от 1 стотинка и от 2 лева, съответно 8.14% и 4.34%.

³ Негодни са българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.